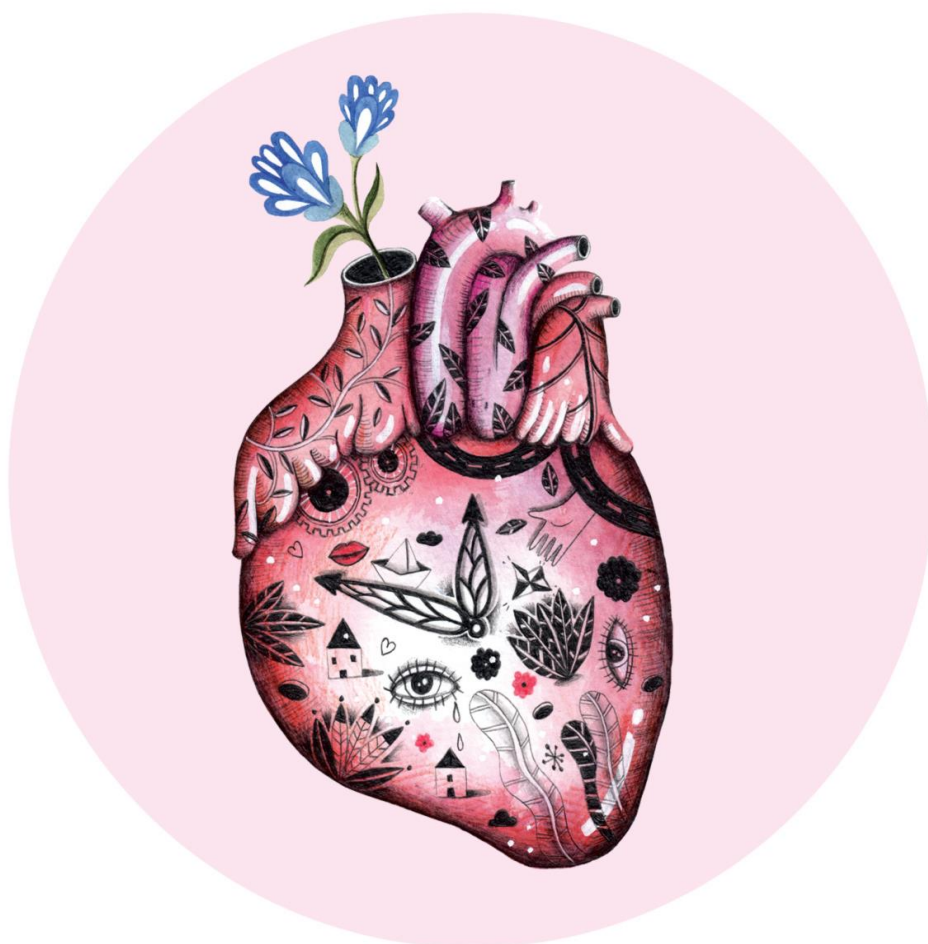

#MORTDIGNA

Recurs educatiu de l'exposició «La mort, digna i il·lustrada»

2n Cicle d'Educació Secundària i Batxillerat

INTRODUCCIÓ

L'educació ens ha d'ajudar a viure i la mort és part de la vida.
Margarita Boladeras

La mort, el darrer capítol de les nostres vides, continua essent un gran tabú. Malgrat que és una realitat que tard o d'hora afecta a totes les persones, es troba silenciada en molts àmbits de la nostra societat.

El projecte «La mort, digna i il·lustrada» és una iniciativa de l'Associació DMD (Dret a Morir Dignament) per contribuir a fer més visible la mort i promoure una reflexió crítica sobre aquest fet vital. Consisteix en una exposició col·lectiva itinerant de 25 joves artistes, que a través de les seves obres deconstrueixen la imatge estereotipada de la mort, creant noves mirades i formes de representació.

Per abordar pedagògicament els objectius del projecte s'ha elaborat #MORTDIGNA, un recurs educatiu dirigit a l'alumnat d'Educació Secundària que visiti l'exposició itinerant. El material didàctic consta dels apartats i activitats següents:

Apartat	Objectius didàctics	Continguts
Abans de la visita	<ul style="list-style-type: none">• Identificar les idees preconcebudes i la mirada predominant sobre la mort.• Introduir el concepte de Mort Digna• Dur a terme un procés creatiu.	Activitat 1. Com mirem la mort? Activitat 2. Viure amb dignitat, fins al final Activitat 3. Il·lustrar la mort digna
A l'exposició	<ul style="list-style-type: none">• Observar i valorar les obres d'una exposició artística.• Llegir plafons explicatius. Comprendre i analitzar la informació	Activitat 4. Gaudir i pensar l'art Activitat 5. El dret a morir dignament
Després de la visita	<ul style="list-style-type: none">• Analitzar, interpretar i valorar l'exposició.• Elaborar la fitxa tècnica d'una obra artística.• Reflexionar sobre la relació de la societat amb la mort.	Activitat 6. YouTubers culturals Activitat 7. La fitxa tècnica Activitat 8. L'eutanàsia a debat

Materials:

Catàleg de l'exposició

Reproduccions en vinil de cada una de les obres sobre cartró ploma, 20-25cm

Bibliografia de referència pel professorat :

Del viure i del morir. Anna Nolla Casals Ed. Rosa Sensat. Dossiers

Per una mort apropiada. Broggi Marc Antoni . Edicions 62. 2011

La muerte y el duelo en el contexto educativo. Concepció Poch. Ed. Paidós

Educar y vivir teniendo en cuenta la muerte Mar Cortina. Ed. Pirámide

ORIENTACIONS GENERALS

Cal diferenciar “dol” de “mort” (i “mort digna/mort bona”)

Dol: absència, patiment per una raó concreta . (del llatí dolus = dolor)

Mort : en el mateix marc conceptual de vida. La fi permanent de les funcions biològiques que defineixen un ésser viu.

Cal tenir en compte que cada una de nosaltres tenim unes **idees preconcebudes** sobre el tema, estiguin basades en l'agnosticisme, l'ateisme, o les creences; cal recordar que com educadores ens ha de guiar la racionalitat i la laïcitat.

Actualment ens trobem sovint davant la **banalització de la mort** (la mort violenta als mitjans de comunicació: films, videojocs, notícies...), la pèrdua de rituals, l'ocultació de la mort en hospitals i tanatoris i en general davant la consideració que fer-se gran, envellir o morir es negatiu.

La por a la **incorrecció política**, o la diversitat de famílies i creences fa que ens allunyem de tractar el tema de la mort a l'escola. Però cal tractar-lo com a fet vital, com a part de la vida, té a veure amb donar sentit a la vida i també perquè aquesta pedagogia de la mort ens ajudarà, com a base, a tractar la pèrdua i la mateixa mort en el moment en que aquesta es converteixi en una realitat i haguem de fer pedagogia del dol.

Sempre hem de buscar afavorir la reflexió de l'alumnat, però vigilant de no intranquil·litzar i no avançar conceptes. És per això que es necessita una **programació** en espiral, buscant la dualitat mort/vida, tractant-ho com a part del cicle de la vida.

Cal tenir en compte **l'edat de l'alumnat** així es pot parlar de mort digna o de mort bona, cal tenir clares les etapes de comprensió del tema lligades a l'edat: desconeixement de la mort, descobriment de la mort de l'altre, descoberta de la pròpia mort .

Si en voleu saber més, trobareu molts materials en xarxa, com per exemple aquest:

https://laicismo.org/data/docs/archivo_1355.pdf

RECOMANACIONS METODOLÒGIQUES

Aquesta és una programació pensada per utilitzar de manera **flexible**, no cal fer totes les activitats, hi ha activitats que estan proposades per fer individualment però també es poden fer en gran grup...

A l'inici cal donar una explicació a l'alumnat de **l'objectiu** general del treball **reflexionarem sobre la mort a partir de l'il·lustració** i demanar que parlin del tema de la mort a casa o fins hi tot podem anunciar el tractament del tema a les famílies amb una invitació a veure l'exposició:

“Les il·lustracions ens ajudaran a parlar del tema de la vida, de la mort i de la bona mort”.

Qüestions a tenir en compte:

- atenció a si algun infant ha tingut una mort propera
- a qui ha pensat i qui no sobre el tema
- quan es parla d'alguna mort propera, persona o animal... molts dels alumnes voldran explicar l'experiència pròpia, cal donar temps

Activitat 8. Conclusions sobre el dret a morir dignament

- La mort forma part de la vida, és l'últim tram de la vida.
- La mort sempre ens provoca tristor pq és una perdua pels que ens quedem, però potser per la persona que mor, és una sortida al seu dolor.
- Una mort digna o bona, és una mort sense dolor, acompanyada de les persones estimades.

ABANS DE LA VISITA

ACTIVITAT 1. COM MIREM LA MORT?

a) Quines d'aquestes paraules associaries amb la mort? Escull-ne 5.

- Calavera
- Pau
- Amor
- Bellesa
- Papallona
- Somriure
- Llum
- Lletjor
- Tomba
- Sofriment
- Odi
- Foscor

b) Raona la selecció. Explica quines imatges, sentiments i pensaments et produeix la paraula mort.

Imatges	
Sentiments	
Pensaments	

c) Agrupeu-vos en equips de quatre i poseu en comú les diferents respostes. A partir de les diferents reflexions, elaboreu una definició de la mort. Després, un representant de cada grup compartirà els pensaments de cada equip amb la resta de la classe.

ACTIVITAT 2. VIURE I MORIR AMB DIGNITAT

a) Què necessitem per gaudir d'una vida digna? Ajunteu-vos per parelles i elaboreu un llistat d'allò que considereu necessari per a garantir la dignitat humana.

- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓

b) Hi ha maneres més o menys dignes de morir? Quines característiques penseu que ha de tenir una mort digna? Debateu conjuntament a l'aula i anoteu les conclusions.

c) Què significa la paraula *eutanàsia*? Si no la coneixes, cerca-la al diccionari i defineix-la. Busca també el seu origen etimològic i explica'l.

d) Saps què són les cures pal·liatives? I el document de voluntats vitals? Investiga-ho i explica en què consisteixen.

ACTIVITAT 3. IL·LUSTRAR LA MORT

Imagina't que ets un il·lustrador professional i reps l'encàrrec d'elaborar una il·lustració sobre la mort digna. Per on començaries?

- a) **Documentar-se:** un bon pas per iniciar un procés creatiu és documentar-se per tal d'enriquir el propi imaginari amb referències gràfiques diverses. Busca imatges d'artistes visuals sobre la temàtica de la mort i del dret a morir dignament als cercadors d'internet i a les xarxes socials.
- b) **Esbossar:** el segon pas, és fer un brainstorming visual, preparant diferents esbossos de l'obra.
- c) **Crear:** finalment, cal escollir algun dels camins que hagi prefigurats en els esbossos i desenvolupar l'obra artística! Per fer-ho, sigues creatiu a l'hora d'escollir el suport, el format i les tècniques artístiques.

Durant el procés creatiu i quan tinguis l'obra acabada, pots fotografiar la teva peça artística i difondre-la a través de les xarxes socials amb l'etiqueta #mortdigna.

A L'EXPOSICIÓ

ACTIVITAT 4. GAUDIR I PENSAR L'ART

Visitar una exposició sempre és una oportunitat per gaudir del plaer estètic, per replantejar-nos els nostres codis simbòlics i culturals i per reflexionar sobre la temàtica de l'exposició.

Et proposem una forma d'encarar la visita per gaudir-la i aprendre'n. Segueix els passos següents:

- a) Passeja lliurement, sense seguir cap ordre predeterminat. Observa les il·lustracions i deixa aflorar sentiments i pensaments.
- b) Registra la teva experiència visual. Anota tot allò que pensis i sentis mentre visites l'exposició.

- c) Escull l'obra que més t'agradi i observa-la amb atenció. Pren les notes que necessitis per, després, elaborar una fitxa tècnica.

ACTIVITAT 5. EL DRET A MORIR DIGNAMENT

a) Quina entitat ha organitzat l'exposició? Com es diu i quins objectius té?

b) Per quina raó s'ha creat l'exposició "La mort digna i il·lustrada"

c) Quina és la situació actual del debat polític sobre la mort digna? És legal l'eutanàsia?

DESPRÉS DE LA VISITA

ACTIVITAT 6. YOUTUBERS CULTURALS

Imagineu que teniu un canal de YouTube que tracta temes culturals. Per parelles, prepareu un vídeo-crònica de l'exposició. Seguiu els passos següents:

- a) **Guió:** redacteu què passarà i què direu durant la filmació. Per fer-ho, redacteu prèviament un resum de l'exposició que tingui, com a mínim, aquests punts:
 - Temàtica i motivació de l'exposició
 - Interpretació valorativa de l'exposició
- b) **Preproducció:** penseu i anoteu en un document tot allò que necessitareu per la filmació (vestuari, objectes, condicions lumíniques, localitzacions, etc.)
- c) **Filmació:** graveu el vídeo amb un telèfon mòbil, una càmera o qualsevol altre dispositiu que tingueu a mà. Procureu que les imatges quedin ben enquadres, il·luminades i enfocades.
- d) **Postproducció:** si ho considereu necessari, editeu el vídeo amb algun programa senzill d'edició audiovisual. En aquesta fase, si voleu, podeu afegir música o recursos sonors al vídeo.

Si voleu, podeu difondre el vostre vídeo a les xarxes socials amb l'etiqueta #mortdigna.

ACTIVITAT 7. LA FITXA TÈCNICA

Durant la visita a l'exposició, quina obra et va agradar més? Si no recordes totes les obres, les pots tornar a mirar a la web de DMD

Analitza l'obra escollida, documenta't i completa aquesta fitxa:

a) **Dades:**

- Títol:
- Autor:
- Cronologia:
- Estil:
- Tipologia:
- Tema:

b) Context històric i cultural:

c) Anàlisi formal:

- Composició

- Cromatisme

- Tècnica

ACTIVITAT 8. PARLEM DE L'EUTANÀSIA

Després de treballar el tema, arriba el moment de treure conclusions.

Realitzeu un col.loqui a l'aula sobre l'eutanàsia, seguint els passos següents:

- a) Preparació: cada alumne pensarà una llista de circumstancies que defineixin la mort digna. Et pots ajudar d'aquests preguntes : què és una bona mort i què una mala mort, alguna vegada la mort pot ser bona?

✓ ✓

✓ ✓

✓ ✓

- b) El col.loqui es desenvoluparà respectant els torns de paraula i seguint les pautes de les persones moderadores.
- c) Caldrà prendre nota de les idees clau dels companys/es que et semblin més interessants.

- d) Conclusions: es revisaran conjuntament els arguments presentats i es valorarà des del punt de vista formal (respecte al torn de paraules, respecte a les opinions dels altres companys...) i del contingut (solidesa i riquesa dels arguments).
- e) Quines conclusions personals has tret del tema

Nadie con una buena vida quiere morir. Pero cuando la enfermedad no deja más horizonte que el sufrimiento, la incapacidad, la dependencia y el deterioro físico y moral, convertir el derecho a vivir en la obligación de hacerlo, no sólo no respeta la libertad individual para tomar personalmente sus propias decisiones sino que supone, además, una crueldad imposible de justificar por la presunta voluntad de un creador bondadoso. Permitir el fin de una vida que ya sólo produce sufrimiento es, sencillamente, cumplir con una elemental exigencia humanitaria y solidaria. Pero el derecho a decidir sobre la propia muerte no obtiene su justificación moral en la evitación de sufrimiento sino en el derecho a ejercer la propia soberanía y el gobierno en todos los momentos de nuestra existencia (...).

Luis Montes, Fernando Marín, Fernando Pedrós y Fernando Soler, *Qué hacemos para conseguir que la lucha por una vida digna incluya la exigencia de una muerte digna*, Akal, Madrid, 2012